

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 150 din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-šek. rač. št. 17.785. Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna I. Pavliček, Kočevje.

O. Kazimir Zakrajšek:

Izseljeniška nedelja

Prvo adventno nedeljo posveti slovenski narod vsako leto našim izseljencem in vsem Slovincem izven svojih ožjih in državnih meja.

Zakaj? V kak namen?

1. Zakaj? V revni družini domača hiša nima ne strehe ne kruha za vse otroke. Naravno so razen enega vsi obsojeni, da postanejo „deseti bratje“, to je, da morajo z doma po svetu iskati kruha.

Kako bridki so za celo tako družino dnevi, ko si ljubljani član veže svojo culico in se poslavlja od domačih. Kako boli vsa srca, zlasti materino ta grenka ločitev, ko se trgajo najslajše in najsvetejše vezi družinske skupnosti in ljubezni. Toda pomagati se ne da. To je pač trpka usoda revne družine. „Bog pomagaj“ je!

Prav tako je v družini revnega naroda. Tudi reven narod nima za vse svoje člane kruha in vsako leto je del naroda, zlasti mladi ljudje, prisiljen, da poveže svojo culico in odide preko meje svoje ožje, mogoče tudi širše državne domovine in postaja mednarodni „deseti brat“. V tujino, k tujim narodom, v tuje države morajo v širni neznani tuji svet si prositi in zaslužiti kruha. Pri vsakem revnem narodu je zato izseljenstvo ne „šport“, temveč njegova življenjska krušna potreba. In tak narod je tudi naš slovenski narod.

Zato smo doživeli prav mi, sedanjí rod, prvo tako veliko izseljevanje v masah naroda. Zlatih 50 let nam je tako pomanjkanje kruha poglalo po svetu visoke stotisoče, da petino naroda. Silno je tudi nas moralo boleti, da smo izgubili toliko bratov in sestra.

Kje je naša kri?

Prva leta, to so bila leta po letu 1880 do svetovne vojne, nam je odšlo letno od deset do dvajsettisoč naših ljudi, v začetku v Brazilijo, pozneje pa v Združene države ameriške. Do 300.000 jih je odšlo ta leta tja čez „lužo“.

Po svetovni vojni so Združene države ameriške zaprle svoja vrata za vsako priseljevanje, ker so se že začeli kazati prvi znaki gospodarske krize, ki je strašno, da, najstrašnejše udarila to državo, preje pravi raj blagostanja in materijalne sreče. Zato je naš človek najprej poizkusil s Kanado, odkoder je upal, da bo kakor skozi zadnja vrata našel ugodno priliko, da se zmuze v USA. Nekako 25.000 jih je danes v Kanadi.

Toda le prekmalu se je pokazalo, da se je naš človek prevaral v svojih upih in nadah na možnost priti v USA. Kanada pa daleč ni bila to, kar so bile Združene države ameriške. Zato se je tok našega izseljenstva obrnil v Južno Ameriko. Z Brazilijo je že takoj v začetku naš izseljenec doživel veliko razočaranje. Klima je bila prevročja za naše ljudi, vajene hladnih krajev. Delo po kavinih plantažah je bilo zvezano s prevelikim trpljenjem. Glavni vzrok je bil pa ta, da so tam tako neurejene socialne razmere, da tja ni kazalo našemu človeku se izseliti. Tudi naše državne zaščite tam ni bilo nobene. Tisti, ki so šli tja, so strašno naleteli. Tisoči in tisoči so tam poginjali na plantažah od raznih bolezní, deloma pobiti pod bičem brezsrčnih delavskih priganjačev, deloma od mrčesa, deloma popikani od strupenih kač, deloma od lakote. Tam jih imamo danes komaj kakih 5000 iz Slovenije in kakih 10.000 iz Primorske.

V Argentini so bile razmere boljše, tudi podnebje je bilo tam ugodnejše. Zato je šlo tja

veliko naših izseljencev. Blizu petdeset tisoč jih je v Buenos Airesu, Rosario, Cordobi in drugod.

V Uruguay in Chile je tudi deset tisoč naših ljudi.

V tem so se nekako v letu 1923 odprla vrata v Francijo, Belgijo in Holandijo in tako je danes v Franciji ca. 40.000, v Belgiji 5000, v Holandiji pa 3000 naših izseljencev.

V Nemčijo se je naš človek najprej izseljeval, še prej kot v Ameriko. V Westfaliji so Slovenci že nekako petdeset let. Vseh skupaj štejejo danes tam 45.000.

Ko so pa vse te države z nastopom svetovne krize zaprle svoja vrata vsakemu priseljevanju, se je tok naših prevešnih delovnih moči obrnil proti jugu v bivšo Srbijo, Bosno in po vseh hrvatskih pokrajinah. Tam jih danes nekateri štejejo že visoko nad 250.000. To imenujemo našo narodno diasporo.

Pa tudi tu se je izkazalo, da ni za vse dela, zaslužki pičili, razmere zelo neugodne v vsakem oziru. V tem so pa naše mogočne sosedice, zlasti Nemčija, začutile, da brez tujih delavskih sil ne morejo izvršiti svojega dela, zlasti poljedelskega. Toda v strahu pred slovansko manjšino nočejo stalnega priseljenstva. Tako je nastal najnovejši način izseljenstva, takozvano „sezonsko izseljenstvo“. Nemčija in deloma tudi Francija zato uvažata vsako leto večje število delavstva tudi iz Jugoslavije, pretežno iz Slovenije, za letne mesece. Ko se to delo konča, morajo priseljenci domov za zimske mesece, pa samo zato, da se spomladi zopet vračajo. Zlatih 12 let odhaja letno povprečno do 15.000 Slovencev v Nemčijo, zlasti iz okrajev Murske Sobotne in Lendave, iz novomeškega okraja, iz Suhe in Belokrajine.

K vsaj tej nesreči izgube toliko slovenske krvi je z mirovno konferenco zadela naš narod še strašnejša nesreča, da so nam z nasilnimi krivičnimi mejami odtrgali od narodnega telesa še 700.000 Primorcev in nad 100.000 koroških, štajerskih in madžarskih Slovencev, kar je za naš mali narod še hujša rana, ki ogroža celo naš narodni obstoj.

Tako nas je danes tu doma v Sloveniji 1.300.000, v tujini pa nad 1.200.000, t. j. skoraj polovica naroda.

Kateri narod na svetu je danes tako nesrečen, kakor ravno naš?

Strašna rana

Ali naj naš narod na to polovico samega sebe pozabi, ali sme pozabiti, če je le količkaj sebe zavedni narod? Če je komu odrezana polovica telesa, ali mu more biti vseeno? More prenesti to strašno rano brez bolečine, brez strahu za lastno življenje?

In vendar, ali se naš narod v celoti zaveda te rane? Jo občuti s tisto strašno boljo in s tistim strahom za obstoj, kakor bi to občutil vsak drugi narod? Da, pri tej naši najnovejši nesreči naše dobe, je največja ta, da se je še sedaj narod ni zavedel, vsaj v celoti ne, da so bili samo posamezniki, ki so jo videli in čutili to nesrečo, da se zlasti naš kmet ni zavedel, kaj to pomenja tudi zanj.

Res je! Naše izseljenstvo je donajalo do sedaj narodu ogromno finančnih in materijalnih koristi. Kaj bi bilo z nami brez onih visokih milijonov, katere so izseljenci že poslali domov svojim domačim v obliki njih darov. Berači, pravi berači bi bili zlasti po svetovni vojni, ko nas je izmzgala do kosti. Izseljenski žulji so ohranili streho nad glavami naših kmečkih dru-

žin, reševali naše grunte pred bobnom, ko so plačevali kmečke dolgove. Izseljenski žulji so polnili blagajne naših denarnih zavodov in tako plodili našo trgovino in obrt.

Toda res pa je, da kljub temu je in ostane naše izseljenstvo globoka rana na našem narodnem telesu, ki nas mora boleti.

Izseljensko nedeljo praznujemo predvsem zato, da bi se ta dan zavedli, da bi začutili globoko v naših dušah njeno bolečino, da bi bil vsak naš, tudi kmečki človek, tudi delavec tisti, ki bo to rano čutil enako kakor naš inteligent, ki ima globlji in jasnejši vpogled v bistvo našega naroda in našega narodnega obstoja. Vsi mi tudi kot narod, kot celota, se moramo zavesti največje nesreče v naši zgodovini, ki nas je ravno v naših dneh zadela.

Vsak narod ima tako usodo, kakoršno si sam ustvari s svojimi žrtvami, s svojim narodnim delom, svojim trpljenjem. Vsi morajo sodelovati, si pomagati, drugače ni rešitve, nam ni pomoči.

O, velika nedelja ta naša izseljenska nedelja, tudi zate, slovenski kmet! Velika nedelja, ki odloča tvoj narodni obstoj! Velika nedelja pa tudi, da se spomniš, koliko si že dobil od svojih izseljencev dobrot, da si jim zanje dolžan hvaležnost in da si zato dolžan že iz hvaležnosti skrbeti za svojo kri na tujem.

In v kakšen namen naj jo praznujemo?

Da se narodno rešimo in naredimo boljše bodočnost kakor je bila preteklost. V svobodni državi smo svobodni narod. Nič več nimamo nad seboj varuhov in jerofov, ki bi skrbeli za nas. Sami si moramo pomagati. Sami sebi smo prepuščeni in smo za svojo usodo sami odgovorni, vsak posameznik in vsi skupaj. Tu nihče, prav nihče, od učenega profesorja do vaškega pastirja, od narodnega voditelja do zadnjega bajtarja, ne sme držati rok križem in čakati, kaj nam bo iz neba padlo, kaj bodo drugi za nas naredili.

Naša zgodovinska borba za obstanek

Zato na izseljensko nedeljo in te dni mislimo na vse to sami, se prebudimo iz narodne lenobe in nezavednosti k možatemu, odločnemu in modremu razumevanju novih potreb in razmer novega časa. Vsaka doba nalaga narodu posebne velike dolžnosti, samo če jih razume in izvrši, se bo rešil. V turških časih se je moral boriti proti Turkom in prelivali svojo kri. Boril se je in prelival svojo kri junaško in ohranil se je. V sužnosti oholih nemških graščakov po naših graščinah je moral trpeti in se boriti za svoj obstoj. Trpel je in se boril in zmagal in se rešil. Graščine razpadajo, mi smo pa še tukej. Pod Avstrijo je bil velik naval ponemčevanja na nas. Pa borili smo se, trpeli in se ohranili.

In danes? Naj bomo manjši kakor so bili naši predniki? Naj bomo strahopetci, nezavedna masa, katero naj tujec pograbi in narodno pokolje? Sram bi nas moralo biti pred svojo zgodovino. Če smo se rešili tedaj, rešiti se moramo tudi danes! Izseljenska nedelja nas k temu kliče. Kreпка, odločna in borbena volja nas mora prešiniti vse, prav vse, odločna narodna zavest, da bomo pripravljeni kot naši predniki boriti se in trpeti za svojo bodočnost. Tudi to reševanje ne sme in ne more biti brez žrtve, brez bojev, kakor nobeno drugo v zgodovini. Zato žrtve! Borba! Trpljenje! Toda tudi vztrajnosti in odločnosti, pa bomo zmagali!

Na izseljensko nedeljo po naših cerkvah govorimo in molimo za naše izseljenstvo, darujmo milo darove za naše organizirano narodno izseljensko skrbstvo v Družbi sv. Rafaela in Izseljenski zbornici. Pristopimo vse hiše v Družbo, vse naše organizacije v Izseljensko zbornico! Naročimo „Izseljenski vestnik“, ki je glasilo

naše razlite in razbite slovenske krvi po celem svetu! Ta dan se spomnimo svojih na tujem in jim pišimo in obnovimo nove zveze, ki naj nas povežejo v novo mogočno in krepko narodno skupnost! Ta dan prirejajmo po naših dvorinah predavanja, igre, prireditve, ki naj nas vse prebude v veliko delo, največje delo naše dobe. Rešimo svojo kri na tujem!

Narodni kataster

Čudovita je zgodovina našega narodnega življenja na ozemlju, ki ga zavzemamo že toliko stoletij. Posedli smo najzahodnejšo točko v Evropi, na križišču potov, ki vodijo od severa na jug, od zahoda na vzhod, na pragu Balkana, ki odpira pot v čisto drugi svet. V Srednjo Evropo smo se zarili kot najmanjši med slovanskimi narodi, na ozemlju, kjer se zadevajo tri velike evropske rase. V par člankih smo pisali, kako smo izgubili politično samostojnost, menjali politične gospodarje in trpeli borbe raznih tujerodnih mogotcev za našo zemljo. Živeli smo v družbi večjih, mogočnejših narodov, ki so izginili, a mi smo ostali. Politično nesamostojni, gospodarsko pod tujim vodstvom in vplivom narodno osamljeni, preganjani, trpinčeni, pa vendar smo še tu. Seme smo izkrvavelega naroda. Dočakali smo konec svetovne vojne, ki je prinesel s seboj prelom tisočletne zgodovine in nas osvobodil tujih gospodarjev. Prišli smo v zaželjeno Jugoslavijo, kjer smo povezali svojo usodo s srbskim in hrvaškim narodom, da se bomo tako okrepljeni lažje ohranili. Ni bil cel narod tako srečen! Sto in sto tisoči bratov in sestra so po pohlepni mejah odrezani od nas.

Zato pa je naša narodna dolžnost varovati slednjo kapljo krvi slovenske, da bo združena s celoto naroda sodelovala za okrepitev naše narodne družine, ki more preživeti tudi sedanje strahotne vihre, ki odnašajo cele družine in pehajo cele narode v nasilje uničenja in raznarodovanja. Vsakogar bodi prisrčna molitev: Gospod vojnih trum v svoji vsemoččnosti odvračaj od naše narodne družine uničevalne bojne pohode!

Ravno v sedanjem času se mora ohraniti vsak naš narodni drobec, da nas — mali narod ne pogoltno poganska brezobzirnost in nasilje. Poglej, kako smo se razšli širom sveta: V Severni Ameriki je danes 25.000 Slovencev, v Argentini in ostalih državah Južne Amerike 45.000, v Kanadi 6000, v Nemčiji 3000, v Franciji 16.000, v Belgiji 6000, na Nizozemskem 2000, po raznih drugih državah pa 16.000. Skupno število slovenskih izseljencev znaša 37.000. Prebivalstva v naši banovini, ki meri 15.850 km², je 1.209.064, kjer so pa prebivalci drugih narodnosti odšteti, ki živijo v naši banovini. Gledati moramo, da se ohrani kar je našega in da oplojuje naš rod in nikdar tujega. Kot ima dober posestnik vedno v pozornosti svoje parcele in njih meje in ne pusti na svoji zemlji nikogar, ki bi se vmešaval v njegovo last, se po-

tegne za meje in odbija vsako motenje posesti in si pri oblasti vpiše vse svoje parcele v zemljiško knjigo, ki javno kaže vsak košček v občini, čigav je. Si izpiše iz zemljiške knjige, ki se imenuje kataster, vse za vse kose zemlje. Tudi mi smo si napravili za vse ozemlje na Kočevskem svoj kataster. Napravili smo si izpisek vseh prebivalcev obeh narodnosti. Ta kataster kaže kakor zemljiška knjiga vse izpremembe! Po občinski površini in kakovosti zemlje nam pokaže naš kataster obraz vsake vasi prehodno po številu in po narodnosti in po gospodarski moči. Ta kataster nam je zrcalo stanja brez te ali one primesi. Po katastru lahko ugotovimo, koliko je pristnih Nemcev po krvi in jeziku. Jezik se lahko menja v daljšem ali krajšem času, kri pa se ne more menjati.

Naj človek še tako izpremeni obleko, še tako gladko čita drugi jezik, se še tako obnaša po navadah drugorodca, kri mu je še vedno ista, ki mu jo je Bog določil ob rojstvu in jo bo terjel ob smrti. Kajti kot večni Gospodar napravi s posameznikom obračun kako je uporabljal denar in talente t. j. umstvene in telesne sposobnosti in možnost za nadnaravna dejanja, tako bo tudi obračun v zvestobi rodne krvi. Kot ne more biti čednost, ki jo Bog zapoveduje, predmet samovoljne trgovine in zabave, isto tako ne more biti zvestoba lastnemu narodu predmet samovolje. Vsako nasilje je ogabno in krivično, a še najbolj nasilje nad vero in narodnostjo, ki je zadeva vesti, pa naj nasilje prihaja iz volje človeka samega ali pa iz tuje moči.

Kataster je težko delo, a dragoceno zrcalo, v katerem gleda nered sam svoj obraz. Ta ogled narekuje dolžnosti posamezniku in narodu, da se obraz očisti, če so padli nanj madeži narodne brezbriznosti, malomarnosti ali celo zataje. Tudi naš novi kataster nam pokaže napake našega narodnega dela in nam istočasno vžiga vnemo za okrepitev, morda tu in tam rešitev slovenske družine na Kočevskem. To je bil naš glavni namen katastra.

Število slovenskega prebivalstva na Kočevskem stalno narašča, kar dokazujejo uradna in privatna štetja. Toda med ugotovitvami obeh štetij so precejšnje razlike, kajti uradno štetje so izvršili leta 1931. v glavnem občinski uradi, ki so po večini v nemških rokah. Po „uradnih“ podatkih (zbirali so jih ljudje pod vodstvom komisarjev, ki so absolvirali leta 1930. posebni tečaj nalašč za ljudsko štetje) je bilo naštetih na Kočevskem 6214 Slovencev (ena tretjina v samem Kočevju in le dve tretjini v podeželju), ali okrog 3000 manj kot jih je ugotovilo leta 1937. privatno štetje.

Števila narodnostnega katastra iz leta 1937. pravijo, da je med 17.527 prebivalci kočevskega mešanega ozemlja trdo nemških (pravilno kočevskih) 8428 ljudi, trdnih Slovencev in mešancev (med njimi je mnogo omahljivcev, ki kolebajo zdaj sem, zdaj tja in so posebno v zadnjih letih najbolj zaigrani privrženci tuje miselnosti) pa 9103. Če ugotovimo, da je bilo naštetih leta 1900. le 1466, leta 1913. že 4875 in leta 1931. kar

6214 Slovencev, ki so jih priznala uradna štetja, potem je to vsekakor razveseljiv napredek, katerega podkrepi posebno še dejstvo, da se je zmanjšalo število kočevarjev od leta 1857. do 1931. za 10.983 duš ali 47-92%.

Toda ta številčni napredek nas ne sme zazibati v prijetne sanje o tem, da bo v nekaj letih na Kočevskem popolnoma prevladoval slovenski živelj. Ako namreč pogledamo, kako je z miselnostjo ljudi, ki jih prištevamo k našim, potem moremo ugotoviti, da je med 2075 Slovenci v Kočevju večina sicer zavednih, da pa je med 5319 Slovenci po mešanih vseh veliko narodnostno mlačnih in nezavednih ljudi. V petih mešanih občinah (okoljska kočevska, mozeljska, reška, starološka in koprivniška) je n. pr. 2099 vseh kmetij, med njimi pa je le 161 takšnih, na katerih delajo zavedni slovenski ljudje.

Vobče je z narodno zavednostjo slovenskega življa na Kočevskem silno slabo, kar se očituje posebno v tem, da se poslužujejo Slovenci kočevske nemščine tudi tam, kjer je to popolnoma odveč. Celo dobri in neodvisni slovenski gospodarji rajši pozdravljajo po kočevsko sovaščane — Kočevarje, kajti „nočejo izzivati“, kakor to sami izjavljajo. Pri takšnem stanju stvari nam je potem lahko razumljivo, da se v vsakdanjem življenju odrekajo materinščini slabše situirani in od tujerodcev gospodarsko odvisni Slovenci, ki jih ravno ta odvisnost tira vedno bolj v tujo miselnost.

V gospodarski podrejenosti kočevskih Slovencev je torej treba iskati vzroke narodnostne otopelosti. Čeprav je na Kočevskem dve tretjini neobdelanih njiv, ne more priti naš človek do zemlje. Le težko jo dobi v najem (to vedno ono slabšo), kupiti pa je skoraj ne more, ker so Kočevarji tako organizirani, da Slovincem zemlje ne prodajo, in ker nima na drugi strani Slovenec dovolj sredstev za nakup. Po ugotovitvah je danes zapuščenih okrog 1000 hiš, kjer so prebivali ljudje, ki so v glavnem obdelovali zemljo. Z zapuščanjem hiš je bilo opuščeno tudi obdelovanje zemlje, tako da se skozi desetletja izpreminjajo njive v pašnike, porastle z grmovjem in vse zapuščene. Kljub temu pa mora naš človek stradati zemlje in ni je sile, ki bi to krivico in škodo, katero trpi naše narodno gospodarstvo, z energičnimi ukrepi enkrat za vselej spravila s sveta. V tej smeri ni treba ukreniti nič drugega, kakor odločiti prisilno prodajo zemlje in pa finančno podpreti slovenskega kupca — kmetovalca.

Notranji pregled

Sklep ministrov, da se čimpreje preneso posli na banovino Hrvatsko

Prvi rezultati teh razgovorov so bili v Beogradu potom sestankov tako imenovanega političnega odbora ministrov, na katerih so se uredila vprašanja za čimprejšnji prenos poslov na banovino Hrvatsko s še preostalih resorov.

Hrvati prenos poslov s centralne vlade na svojo banovino pospešujejo zato, da bi se čim prej lahko lotili reševanja vprašanja avtonomnih

Kočevska šeststoletnica

(1339—1939)

Kočevsko ozemlje praznuje letos šeststoletnico, od kar se v listinah prvič imenuje krajevno ime te pokrajine.

Lastnik ozemlja od Ortneka do Kolpe je bil tedaj (leta 1339) grof Oton Ortenburški; grad Ortenburg je blizu Špitala na Koroškem. Ta grof je imel pristavo v Mahovniku (villa Mooswald) na Kočevskem. Ker je bilo tudi več ljudi, do župne cerkve v Ribnici pa 15 km daleč, je grof zaprosil oglejskega patrijarha Bertranda za pravico, da bi smel ribniškemu župniku predlagati duhovnika, ki bi opravljal dušno pastirstvo v kapeli sv. Jerneja v Mahovniku in napraviti pokopališče pri tej kapeli. Patrijarh je to dovolil 1. septembra 1339.

Listina imenuje hram sv. Jerneja kapelo, kar je tedaj pomenilo toliko kot sedaj po-

družnica, torej cerkev, ki ni župnijska. Ker je tedaj tam stala cerkev, kdo ve od kdaj, je to dokaz, da so tam že bivali ljudje in ne malo, ker bi sicer ne bilo cerkve. Ime Mooswald kaže, da je bil svet močviren. Ime so mu dali gotovo nemški grofovi uslužbenci.

Ime Kočevje se pa prikaže v zgodovino šele leta 1363 v listini patrijarha Ludovika della Torre. V listini z dne 1. maja 1363 dovoljuje patrijarh grofu, da sme predlagati duhovnike za cerkve na svojem ozemlju in sicer: za Kočevje (Gotsche), za Kostel, Poljane, Osilnico in Gotenico. Tu se torej Kočevje v listinah prvič imenuje. Patrijarh poudarja, da se je naselila v teh krajih množica ljudi, ki so gozde posekali in zemljo obdelali. Kdo so bili ti ljudje? To so bili novi naseljenci, večinoma Nemci. Kako so pa ti ljudje semkaj prišli?

Zgodovinarji pripovedujejo, da je divjala leta 1348 v Srednji Evropi strašna kuga, ki

je pomorila nešteto ljudi, zlasti tam, kjer ni bilo dobre pitne vode, studentev. Kočevski svet pa je kras, v tem pomenu, da vode ponikujejo in so studenci redki. Večina ljudi je bila navezana na vodo potoka, ki teče po sredi kočevske pokrajine in se imenuje Rinža. Ob kugi se je gotovo ta voda okužila in so ljudje, ki so to vodo pili, umirli. Ostalo je le malo ljudi. Ker ni bilo ljudi, je bil ortenburški grof prikrajšan pri svojih dohodkih. Kako naj si pomaga? Začel je vabiti ljudi, najprej doma na Koroškem in Tirolskem, pozneje tudi drugje, naj pridejo na Kočevsko. Prosil je tudi cesarja Karla IV. naj mu pošlje kaj naselnikov. Pa mu je res poslal 300 družin iz Frankovske dežele in Turingije. Ti naselniki, razen morda koroških, so bili Nemci, ki so se v letih 1349—1363 tu naselili. Dobili so tu še nekaj prvotnih prebivalcev in izvedeli od njih krajevna imena. Našli so gotovo tudi še nekaj koč prejšnjih umrlih stanovalecev. (Konec prihodnjic)

financ za banovino Hrvatsko. Razen tega pa leži pred njo še cela vrsta vprašanj predvsem gospodarskega in socialnega značaja. Da bi vlada mogla to delo čimprej rešiti, je iz svoje sredine izvolila poseben odbor za proučevanje gospodarskih in socialnih vprašanj. V tem odboru je tudi minister dr. Krek.

Preureditev države - dr. Iličev opozorilo

Vkljub temu pa to vprašanje toliko ne zanima tukajšnje politične javnosti, kakor pa vprašanje preureditve države, ki je zaradi svoje važnosti postalo naše osrednje notranje politično vprašanje, čeprav se nekateri krogi trudijo, da bi mu dali drugorazredno važnost ter temu vprašanju predpostavljajo poslanske volitve.

S tem vprašanjem, katerega rešitev se je že nekoliko zavlekla, se pečajo vsi resni politični krogi, tako vladni kakor opozicijski. Z njim se je zadnje dni znova pečal v svojem listu „Napred“, list za narod, tudi vseuč. profesor dr. Mihajlo Ilič, eden od treh strokovnjakov s srbske strani, ki so s hrvatskimi strokovnjaki dali političnemu sporazumu Cvetković-Maček pravo obliko. Prof. dr. Ilič je sedaj že v drugič z vso resnostjo opozoril vse merodajne činitelje, da naj v interesu samega sporazuma in v najvišjem državnem interesu ne odlagajo več rešitve tega vprašanja, ker se kaže nevarno nezadovoljstvo, ki bi utegnilo škoditi sami ideji sporazuma. Na drugi strani pa tudi načelo enakopravnosti zahteva, da se po ustanovitvi banovine Hrvatske uredi vprašanje tudi ostalih državnih pokrajin, predvsem Srbije in Slovenije. Politični krogi se tu prav nič ne ogrevajo za to, da bi se uredila samo banovina Hrvatska, preureditev ostalih pokrajin bi se pa prepustila novi narodni skupščini.

Radikalno čiščenje v HSS - Samostojni demokrati

HSS je v zadnjem času pričela radikalno čistiti v svojih vrstah ter je ostro zgrabila elemente, ki mislijo, da se lahko igrajo ne samo z usodo hrvatskega naroda, temveč tudi z usodo države in to v času, ko se pravi zastopniki Hrvatov trudijo, da svojemu narodu zagotovijo lepšo in srečnejšo bodočnost v Jugoslaviji.

Samostojni demokrati so trenutno precej zaposleni z reorganizacijo svoje stranke, ki bi jo rad izvedel novi šef stranke minister dr. Budisavljevič. Stranka ima pa precej težav tudi v svojih vrstah, ker v njej ni enotnega gledanja na vprašanje končne preureditve države. Iz te stranke posamezni politični funkcionarji tudi od časa do časa vržejo v javnost željo po razširitvi sedanja vladne kombinacije.

Ljudstvo je spregovorilo

Draga. Po mnogih neuspelih akcijah za vrnitev naših slovenskih občin v Slovenijo od leta 1931 do danes smo stopili sedaj v odločilno fazo in doprinesli dokaze, da vztraja ogromna večina ljudstva na tem, da se vpostavi stanje, kakršnje je bilo pred letom 1931.

Zavetišča ob napadih iz zraka

S skromnimi izdatki

Zavetišče, ki se da urediti z najmanjšimi stroški v že obstoječih hišah, bo gotovo najprikladnejše vedno v kletih hiš. Saj mora bomba, ki bi hotela prebiti kletni strop, najprej predrti skozi streho in vse druge stropne pritličje. Zato po pravici lahko verjamemo, da se z malenkostnimi preureditvami dajo zavarovati naše kleti pred rušilnim učinkom srednjetežkih bomb. V zavetišče pripravljena klet pa mora ustrezati naslednjim pogojem:

1. Biti mora čim lažje dostopna iz stanovanja.
2. Imeti mora vstop na ulico ter na dvorišče ter po možnosti še več zasilnih izhodov. Dobro namerjena bomba bi lahko podrla stavbo nad zavetiščem, ruševine hiše pa bi zatrpale izhod iz zavetišča. V takem primeru

Duhovno berilo

Morda se mnogi, ki so se oddaljili od Kristusovega nauka, niso jasno zavedali, da jih je preslepil le zunanji blesk in razkošni zvok besed, ki so tak odpad proglašale za osvoboditev od suženjstva, v katerem da so živeli prej; niso pričakovali, da bo usodna zamenjava resnice, ki daje svobodo, z zmoto, ki svobodo jemlje, rodila tako grenke sadove. Ko so odbili neskončno moder in očetovski zakon božji in vzvišeni nauk Kristusove ljubezni pač niso premislili, da se s tem prepustijo ubogi, omahljivi človeški modrosti: govorili so o napredku, pa so se pomikali nazaj; o povzdigi, pa so se pogrezali; o zrelosti, pa so padali v sužnost. Niso doumeli, kako prazen je vsak poskus, postaviti na mesto Kristusovega zakona kaj drugega, enakega: „postali so prazni v svojem modrovanju“ (Rimlj. 1, 21).

Ko pa upade vera v Boga in božjega Održenika, začne v dušah pojemat tudi luč npravnih načel in sesuje se edini in nenadomestljivi temelj trdnosti in tistega javnega in zasebnega reda, ki edini more države voditi k procvitu in blagostanju. Res je, tudi takrat, ko je Evropo še bratsko oklepala vez krščanskih npravi in nauk, so bili neredi, prevrati in vojne, ki so jo pustošile; toda najbrž se nikoli ni tako bridko čutil obup naših dni, da bi se to moglo popraviti, ker takrat je še vedno bila živa zvest, kaj je prav in kaj ni prav, kaj je dovoljeno in kaj ne, kar vse olajšuje razgovor in drži strasti v nekih mejah in tako vedno omogoča časten sporazum. Današnji razdor pa nasprotno ne izvira samo iz neukročene strasti, ampak iz globoke duhovne krize, ki je izprevrgla zdrava zasebna in javna moralna načela.

Izmed mnogih zmot, ki izhajajo iz preziranja vere in njenih zapovedi kot iz zastrupljenega studenca, vas zlasti želimo, častiti bratje, opozoriti na dve, vsled katerih je mirno sožitje narodov skoro nemogoče ali vsaj kočljivo.

Nabrani podpisi dokazujejo, da je preko 90 odstotkov občanov za vrnitev v Slovenijo. Deset odstotkov je torej proti Sloveniji; med temi desetimi odstotki so pa tudi „nevtraleci“, ki se nočejo opredeliti, ker so v tem, za Slovence tako važnem momentu — „nezainteresirani“.

Nabiranje podpisov in visok odstotek izjav za Slovenijo nekaterim našim soobčanom ni bil po godu, kar je imelo baje za posledico, da je občinska uprava odredila podrejenim vaškim odborom, da naj se vrši glasovanje v posameznih vaseh v prisotnosti občinskih odbornikov. Tudi to poslednje se je izvršilo in slika je skoraj ista: ogromna večina prebivalstva je glasovala za Slovenijo in Kočevje. Naše ljudstvo je spregovorilo poslednjič!

S tem je zadeva za nas rešena in sedaj samo še čakamo dneva, ko prejmemo obvestilo, da se je ustanovila banovina Slovenija in da so naši slovenski kraji ponovno sestavni del skupnosti vseh Slovencev.

bi zavetišče lahko postalo grob tistih, ki bi se zatekli vanj, če bi imelo le en izhod.

3. Zavetišče mora imeti predprostor, v katerem prihajajoči odlože vrhno obleko in se umijejo.

4. Vsako zavetišče mora imeti stranišče. Po naših predpisih to stranišče ne sme biti na vodno izpiranje na angleški način.

5. Zavetišče mora biti najmanj tako veliko, da pride po 3 m³ zraka na vsako osebo. V tem primeru odpade potreba zračenja za prve tri do štiri ure. Če pa pride na osebo manjši zračni prostor, je treba zavetišče prezračevati umetno. Kvadratura zavetišča mora biti tolikšna, da odpade na vsako osebo 1,65 m² tal. Praksa je pokazala, da je to premalo in da zadošča to le za velika javna zavetišča. Za zasebna zavetišča, ki bodo morala po potrebi prebivalstvu služiti celo za večdnevno stanovanje, pa ne.

Ojačitev stropa

Taka ureditev zavetišča je v glavnem zadostna. Skrbeti moramo le še, da ojačimo

Občni zbor Slovenske Straže v Kočevju

V nedeljo, dne 26. novembra je SS v Kočevju podala svoj obračun o delu v preteklem poslovnem letu. Predsednik g. župnik in svetnik Škulj je pozdravil vse navzoče in prešel na dnevni red. V imenu Slovenske Straže iz Ljubljane je občni zbor pozdravil g. prof. E. Boje, ki je naglasil veliko skrb ljubljanske SS za kočevske Slovence ter g. dr. Podgorski, ki je v svojem temperamentnem nagovoru vžgal navzočim novega ognja. Sledilo je poročilo predsednika, ki je omenil mnoge podpore v živilih, mozeljski prosvetni dom ter glasilo „Kočevski Slovenec“, ki mora svojo pot nadaljevati pogumno. Prosil je pa za pomoč vse navzoče za to glasilo, ki izhaja sedaj v poldrug tisoč izvodih. Za njim so poročali še ostali odborniki. Volitev ni bilo, ker se odbor voli vsake dve leti. Občnemu zboru je sledilo krasno skioptično predavanje o Kočevski, ki je pokazalo, koliko romantične lepote je na tem slovenskem, sicer narodno mešanem ozemlju. Velika in razgibana je ta slovenska družina na Kočevskem in Slovenska Straža je s svojim obračunom pokazala, da se resno in požrtvovalno trudi utrditi narodno zavest in pomagati kočevskim Slovincem, ki so vredni vse naše ljubezni in podpore. Točneje prinesemo poročilo drugič!

Poročajo

Kočevje. Praznik Zedinjenja. 1. decembra je bilo v tukajšnji dekanjski cerkvi na državni praznik Zedinjenja svečano opravilo, ki so se ga udeležili vsi zastopniki državnih uradov in šole ter zastopniki privatnih ustanov in društev. Po opravi je sreski načelnik sprejemal vdanostne izjave deputacij.

Nato so bile slavnostne akademije šol. Gimnazija je imela svojo akademijo v dvorani hotela Trst, ki je bila tudi po gostih nabito polna. Že prejšnji dan zvečer in na praznik sam pa so priredila tukajšnja društva z lepimi programi svoje akademije.

Beganje prebivalstva. Zaradi naraščanja cen posameznih živil pri vedno večji draginji se prebivalstva, posebno uradništva in delavstva po pravici polašča strah. Nepremišljena vest, da ne bo soli in že je v vseh trgovinah polno ljudi, ki hočejo imeti kar po par kil soli, ki bi jo drugače imeli za par mesecev dosti. Drugič nasedejo zopet kašni drugi raci in že je beganje po mestu. Tako dalje ne sme iti in oblast je poklicana, da napravi red. Če pa glavni založniki soli in sladkorja ne morejo pravočasno prejeti zadostne količine, naj se izvaja uredba o rezervah hrane po posameznih občinah potem občine same!

Rudarji kočevskega premogokopa so se udeležili v čast sv. Barbare v nedeljo 3. decembra sv. maše v krogih in z zastavo. Prigoden cerkveni govor je imel g. kaplan Mikuž. Pred povorko je šla domača godba.

Jelendol. Nenadno je umrl na novo imenovani generalni direktor uprave kneza Auersperga g. Göderer v Nemčiji. Kdo mu bo nasledil, še ni znano.

strop nad zavetiščem. Če je doseđanji strop lesen, potem ga nadomestimo z novim železobetonskim. Najboljši pa je obokan strop. Zadosti trden strop kleti opazimo spodaj z deskami, legami ali pokončnimi in poševnimi oporami. Deske so potrebne zato, da v primeru eksplozij v bližini ne pada omet s stropa. Omet bi nam namreč zaprabil vse zavetišče in zelo oviral in skoraj onemogočil obstanek v zavetišču. Opre pa so potrebne zaradi tega, da okrepimo strop v toliko, da zmore zdržati obtežbo 1500 do 2500 kg na kvadratni meter. Strop zavetišča mora namreč vzdržati teže vseh ruševin, ki bi jih vrgla nanj bomba, ki bi zadela stavbo in jo porušila. Nad stropom zavetišča pa utrdimo še tla s tem, da jih prekrijemo z več sloji vreč peska, ki bi prestrezala udarce ruševin odnosno bomb. Če pa je nad prostorom, izbranim za zavetišče, betonska terasa (garaža, prizidek), potem moramo vreče s peskom naložiti v poševni ravnini, tako da napravimo zavetišču strmo streho, ki jo prekrijemo s poševno betonsko ploščo, ki bo odbijala bombe.

Dolenjavas. Proslavo Zedinjenja se je vršila v nedeljo. Dvorano so docela napolnili člani Prosvetnega društva in naši prijatelji. Poleg jedrnatega govora in lepih prigodnih deklamacij in telovadnih nastopov, ki so dihali iskreno ljubezen do države in kralja, je bila nazadnje prikazana lepa živa slika, kako se Slovenija s svojim narodom klanja kralju in domovini Jugoslaviji. Prireditelj je odlično uspela.

Mozelj. V dokaz, kako nas je Prosvetni dom združil in oživel je ustanovitev Fantovskega odseka, kateremu predseduje g. Janez Pirnat, načelnik je g. Mežan. Odsek je z delom takoj pričel. Oh, kako nas je razveselil in poživil, kdo bi nam podaril telovadno orodje ali pa prispeval z izdatno vsoto. Telovadba brez orodja je kot lep fant brez pušljca. Pripravljamo nastop Miklavža, igralno osobje pa študira lepo narodno igro za Stefanji dan. K občnemu zboru Sl. Straže nas je šlo 36, četudi je bilo mraz, a za Sl. Stražo radi žrtvujemo, ker Straža nam je ljubeča, dobra majka.

Grčarice. Invalid sem z bolno nogo, pa sem se le vzdignil na občni zbor Sl. Straže 26. novembra v Kočevje. Ves zbit sem v temi prišel domov, a ni mi žal. Kaj takega se nisem nadjal kot smo videli in slišali na veličastnem zborovanju! Ko sem poznal še bolj celotno delo naše priljubljene Sl. Straže, sem še bolj vnet za njeno delo, pa tudi novega poguma sem se naskal, da vse preziranje od nemških sosedov lažje prenašam!

Glažuta. Tudi mi smo bili vprašani kam želimo; ali hočemo ostati v savski banovini ali želimo v dravsko nazaj. Glasovali smo pa vsi za dravsko, nazaj k Sloveniji, z izjemo enega, ki pa ni slovenske narodnosti. Čujemo pa, da se nekaj pripravlja proti naši šoli, kar nas je zelo prestrašilo, pa upamo, da ne bo hudega. Zelo hud udarec bi bil za našo vso delavsko naselbino, če bi se nam vzela ta dragocena pridobitev.

Mala gora. Kako je nam bilo hudo, da se pri nas nismo mogli tako razviti kot vzorni Mozeljčani, saj je tu nas precej Slovencev. Zadnji čas pa smo se tudi mi prebudili. Upamo, da nas boste kmalu pohvalili bratje po Kočevski in po Sloveniji, ko se oglasimo v kratkem z lepim poročilom. Občni zbor S. Straže nam je dal nove korajže!

Koprivnik. Že otvoritev Prosvetnega Doma v Mozlju in II. Slovenski dan nam je vzbudil vest, da se nič ne zganemo, ali pa kolikor se kažemo kot Slovenci, se ne na pravem temelju, nismo na pravem tiru. Mi moramo s slovenskim ljudstvom po Kočevskem. Zborovanje Sl. Straže v Kočevju nam je pokazalo kako močna je že ta organizacija kljub šele dveletnem delovanju, pokazalo nam je tudi svoje živahno delovanje. Ne bomo se mi pustili potiskati proč od te ljudske organizacije, da bi capljali za drugimi, ki hočejo nas uporabljati za nekaj, kar je tuje in nasprotno vzorom našega slovenskega ljudstva. Upamo, da kmalu preidemo na delo v smislu Sl. Straže.

Novice

Za armijskega generala je napredoval Nj. Vel. knez namestnik Pavle.

Knežinja Olga je imela 26. novembra lep nagovor kot predsednica Rdečega križa na skupni seji vodstva in nadzorstva v starem dvoru. Povdarila je, da je društvo Rdeči križ pomožna ustanova vojne sanitete v vojni.

Za brigadne generale so bili imenovani Slovenci gg. Rakuša Metod, Pogačar Franc in Reich Mirko, dosednji polkovniki.

Za finančnega ravnatelja v Ljubljani je bil imenovan g. Josip Mozetič, dosedaj višji finančni svetnik v Ljubljani.

Za glavnega tehničnega ravnatelja TPD pri generalni direkciji v Ljubljani je postavljen ravnatelj premogokopa v Trbovljah g. ing. Vitold Biskupski, ki je bil svoječasno tudi ravnatelj v Kočevju.

Pokojninski zavod v Ljubljani je dobil novo upravo. Dalmatinsko ozemlje se odcepi od Ljubljanskega zavoda.

Na Viču pri Ljubljani so odprli in blagoslovili novo meščansko šolo.

Za pobijanje draginje in nadzor nad cenami živil se je tudi v Kočevju v smislu uredbe snoval posebni odbor, katerega član je kot zastopnik združenstva g. davčni inšpektor v pok. Zdravko Stolf. Podpirajte ta odbor z nasveti!

Sporazum o ureditvi predvojnih dolgov Nemčiji je bil podpisan dne 28. novembra v Belgradu. Zračunavanje se bo vršilo pri predvojnih srbskih posojilih v dinarjih z izplačevanjem dospelih kuponov. Pri ostalih posojilih pa bo Jugoslavija iste odkupila po predložitvi obveznic. Največ je v Nemčiji bosensko-hercegovinskih posojilnih obveznic.

Uredba o omejitvi prometa z motornimi vozili je izšla 10. novembra. Lastniki vozil bodo dobivali bencin na karte in to za privatne vožnje od sobote na ponedeljek sploh ne. Ravno tako bo tudi omejeno izdajanje bencina prevoznikom tovora. Za proge, ki konkurirajo železnici, ne bodo dobivali nobenega bencina.

Zunanji pregled

Nova vojna — Vdor Sovjetske Rusije na Finsko

V preteklem tednu smo dobili novo vojno. V četrtek zjutraj namreč je Sovjetska Rusija nenapovedano vdrla na Finsko in je njeno letalstvo kar na lepem začelo bombardirati mirna neutrjena finska mesta. Finska, ki šteje samo 4 milijone prebivalcev, se brani, kolikor se more proti napadalcu, ki ima 180 milijonov ljudi. Je to borba palčka proti velikanu, ki je po vsem omikanem svetu vzbudila globoko sočustvovanje s finskim narodom ter dvignila iskreno ogorčenje proti nasilstvu boljševizma.

Sovjetska pogodba s finskimi izdajalci — z ilegalno vlado v Teriokiju

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov je javno razglasil, da se noče pogajati z „reakcionarci“, ki tvorijo novo finsko vlado, marveč, da bo glede odnošajev do Finske razpravljala samo s tako vlado, ki bo njemu všeč.

Vplivno območje — posledica nemško-ruske pogodbe

Sovjetski napad na Finsko je samo člen v verigi dogodkov, ki so vsi v zvezi z nemško-sovjetsko prijateljsko pogodbo. Takrat, dne 26. avgusta 1939, sta Nemčija in Sovjetska Rusija podpisali pakt, v katerem sta si med seboj razdelili vplivna območja na vzhodu Evrope. Nemčija do te meje, od tam naprej pa Sovjetska Rusija. Tako se je glasila pogodba. Cela vrsta dogodkov nam pravi, kje tiče tista meja. Poljska je že razdeljena med obe zaveznici. Polovico Nemčiji, polovico Sovjetiji. Baltiške države so pod Sovjetsko Rusijo in se se morali od tamkaj izseliti vsi Nemci. Tudi Finska spada pod sovjetsko vplivno območje, kajti Nemčija ne samo, da ni nič storila, da bi rešila Finsko, s katero so jo do sedaj vezale prijateljske vezi, ampak je njeno časopisje odkritosrčno pisalo, da ima Sovjetska Rusija pravico do tega, kar je od Finske zahtevala.

Plačajte naročnino!

Švedska, Norveška — Kje je meja vplivnega ozemlja? — Železna ruda

Na severu ostaneta sedaj še dve nevtralni državi: Švedska in Norveška, od katerih ima Švedska neugoden položaj, ker je napram velikemu morju zaprta. Švedska ima pa veliko železa. V prihodnjih tednih ali mesecih bomo videli, če si Sovjetska Rusija prisvaja tudi vpliv nad Švedsko, ali če je švedsko ozemlje prišteto k nemškemu vplivnemu območju. V slednjem primeru bomo gotovo še doživeli, da bo Nemčija hotela od Švedske vso železno rudo in bodo nastale nove zmede, ako bi Švedska rekla, da ne.

Gospodarska vojna — udarci za nevtralne države

Zaostritev gospodarske zapore okrog Nemčije je neizogibno tudi hud udarec za nevtralne države, ki izgubijo mnogo svojega pomorskega prometa in s tem tudi zaslužka, in ki bodo odslej še bolj izpostavljene raznim pritiskom: angleško-francoskemu pritisku, da tudi po suhem Nemčiji nič ne prodajo in nič od nje ne kupijo, ter nemškemu pritisku, da čim več v Nemčijo izvažajo in čim več od nje kupijo.

Turški nasvet Romuniji „Odstopiti Besarabijo“...

Turški krogi poudarjajo, da bo vsekakor Besarabija tista, ki bo načela vsa vprašanja ob Črnem morju. Turčija misli, da bi bilo bolje, če bi Romunija odstopila prostovoljno Besarabijo kot pa da bi izgubila vojno s Sovjetsko Rusijo.

Odkrite karte

Vojna na Finskem je torej v mnogem oziru odgrnila zastore, za katerimi se razvija sedanja evropska politika. Potisnila je tudi nekoliko v ozadje dogodke, ki so v zvezi z ono drugo vojno med Nemčijo, Francijo in Anglijo. Tamkaj se na subih bojiščih ni zgodilo nič. Tudi letalski boji so bili neznatni. Na morju je bilo spet nekaj žrtev.

Kočevski Slovenec

je narodno obrambni list. Vljudno Vas prosimo, da zaostalo naročnino za to koledarsko leto poravnate po priloženih položnicah čim prej!

SOS — Nujna pomoč!

Kdo bi prejel v službo

mladega, izobraženega, narodno zavednega Slovenca, ki živi s svojo družino v Koprivniku in je sedaj po drugi orožni vaji brez dela. Sprejel bi tudi službo sluge ali kaj podobnega v večjem podeželskem kraju. Cenjene odgovore blagovolite poslati na upravo Kočevskega Slovenca v Kočevju. Od naše strani ga toplo priporočamo. Uredništvo.

Vaše odjemalce bodo najbolj zadovoljila

vina

Centralne vinarne d. d. Ljubljana VII.

Frankopanska ulica št. 11

Trgovina H. NIČMAN, Ljubljana

Kopitarjeva ulica št. 2

priporoča svojo bogato zalogo kipov, slik, najrazličnejših križev za obesiti in za postaviti z zraven pripadajočimi svečniki, svetinj, rožnih vencev ter pisarniških in šolskih potrebščin. — Trgovci popust!

Naša čisto domača zavarovalnica za vse vrste zavarovanj je edinole

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Požar - Življenje - Posmrtnina - Doba - Starostna preskrba - Avtomobili - Vlomska tatvina - Nezgode - Jamstvo - Steklo - Zvonovi. — Člani prejemaajo mesečnik „Našo moč“.